

Ks. JERZY PALIŃSKI

MIĘDZYNARODOWE STOWARZYSZENIE MINISTRANTÓW

W czasie sprawowania liturgii prawie zawsze byli zaangażowani chłopcy i młodzieńcy jako ministranci¹. Instytucja ministrantów przetrwała w Kościele nawet wtedy, kiedy zanikły inne posługi i funkcje liturgiczne². Od dawna otaczano ministrantów opieką duszpasterską. Wspomina o niej papież Pius XII w encyklice *Mediator Dei*, mówiąc o czynnym uczestnictwie w liturgii: „Zapewne nie mało przyczyni się do lepszego osiągnięcia tego celu, jeżeli wybierze się prawych i dobrze wychowanych chłopców (...), którzy z własnej woli i chętnie będą usługiwali do ołtarza prawidłowo, pilnie i gorliwie. (...) Jeżeli ci młodzieńcy zostaną odpowiednio wykształceni, jeżeli kapłani z czujną troskliwością zachęcą ich, aby z uszanowaniem i wytrwałością pełnili powierzoną im w oznaczonych godzinach służbę, to łatwo się zdarza, że wyrosną z nich kandydaci do kapłaństwa i nie zajdzie już żałobna sytuacja (...), że w ogóle zabraknie tych, którzy by odpowiadali i służyli przy sprawowaniu Najświętszej Ofiary”³

Jeszcze bardziej podkreśla znaczenie ministrantów soborowa *Konstytucja o liturgii*: „Ministranci, lektorzy, komentatorzy i członkowie chóru również spełniają prawdziwą funkcję liturgiczną” (KL 29). Aby osoby te wykonywały swoją funkcję ze „szczerą pobożnością i dokładnością, jak to przystoi wzniosłej posłudze i odpowiada słusznym wymaganiom Ludu Bożego” (KL 29), postuluje się dalej: „Należy więc starannie wychować te osoby w duchu liturgii oraz przygotować do odpowiedniego i zgodnego z przepisami wykonywania przypadających każdemu czynności” (KL 29).

Już w 1964 r., a więc rok po ogłoszeniu *Konstytucji o liturgii*, Konferencja Episkopatu Polski powołała do istnienia Krajowe Duszpasterstwo Ministrantów, przekształcone później w Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej⁴. Ks. H. Sobeczko nazywa tę działalność jednym „z najbardziej owocnych przedsięwzięć w posoborowej pracy duszpasterskiej Kościoła w Polsce”⁵

---

¹ T. SINKA, *Podział funkcji w zgromadzeniu liturgicznym*, w: W. ŚWIERZAWSKI (red.), *Mysterium Christi*, t. III: *Msza Święta*, Kraków 1992, s. 186.

² F. BLACHNICKI, *Ministranci*, w: W. SCHENK (red.), *Wprowadzenie do liturgii*, Poznań 1967, s. 168nn.

³ PIUS XII, *Mediator Dei*, AAS 39 (1947), s. 592; tl. pol.: WD 28 (1960), s. 204.

⁴ Zob. S. SZCZEPANIEC, *Posługa Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej*, „Liturgia Sacra” 1 (1995), nr 3–4, s. 145–152.

⁵ H.J. SOBECZKO, *Zgromadzeni w imię Pana*. (Opolska Biblioteka Teologiczna 33), Opole 1999, s. 162.

Mimo niewątpliwych osiągnięć na polu liturgicznej formacji służby liturgicznej, warto popatrzeć na pracę w tej dziedzinie w innych krajach, by jeszcze bardziej ożywić i doskonalić wychowanie teologiczno-liturgiczne w naszym kraju.

W Europie Zachodniej istnieje Międzynarodowe Stowarzyszenie Ministrantów. W oparciu o nieliczne źródła ukazemy powstanie i założenia programowe tegoż Stowarzyszenia. Przedstawimy także jego działalność, widoczną przez organizowanie międzynarodowych zjazdów dla odpowiedzialnych za duszpasterstwo służby liturgicznej oraz pielgrzymek ministrantów do Rzymu.

1. Powstanie Międzynarodowego Stowarzyszenia Ministrantów

Już pionierzy Ruchu Liturgicznego, mówiąc o liturgii, podkreślali konieczność odpowiedniego nauczania i formacji liturgicznej⁶. Zapowiedź zwołania Soboru Watykańskiego II spotęgowała jeszcze bardziej dyskusję o liturgii Kościoła, a także o formacji liturgicznej. W dyskusję tę włączyli się na Zachodzie także duszpasterze ministrantów. Także dla nich jednym z podstawowych problemów dotyczących liturgii było wychowanie i formacja liturgiczna.

Formacja ta była na Zachodzie prowadzona na szczeblu parafialnym i diecezjalnym. Zrodziło się jednak pragnienie wymiany doświadczeń na polu duszpasterstwa ministrantów i ich formacji liturgicznej na arenie międzynarodowej.

Próbę utworzenia międzynarodowej grupy osób zajmujących się formacją liturgiczną ministrantów podjęli się Chanoine Rudolf Hoornaert z Brugii i Walter Hermann z Düsseldorfu. Spotkanie przygotowawcze odbyło się w listopadzie 1959 r. Do współpracy zaproszono księży i siostry zakonne z Belgii, Luksemburga i Niemiec. Pierwsze zebranie odbyło się od 14 do 16 listopada 1960 r. w Altenbergu koło Kolonii. Na tym spotkaniu powołano Coetus Internationalis Ministrantium (CIM — Międzynarodowe Stowarzyszenie Ministrantów)⁷

Na następnym zebraniu w 1961 r. grupa ta została poszerzona o przedstawicieli z Francji, Hiszpanii i Włoch. Omówiono na nim doświadczenia duszpasterskie, przedstawiono czasopisma ministranckie, zaplanowano, iż w grupach ministranckich odbywać się będą miesięczne dni modlitw o powołania kapłańskie. Postanowiono, iż CIM oprócz zebrań i sympozjów organizować będzie międzynarodowe pielgrzymki do Rzymu.

W czasie soboru CIM wypracowało program biblijny, liturgiczny i ascetyczny dla formacji ministrantów. Postanowiono opracować *Ceremoniał*, który wiele razy przepracowywano, tak, iż ukazał się on dopiero po 1993 r.⁸

⁶ S. CICHY, *Wychowanie liturgiczne w „Konstytucji o liturgii świętej” i w dokumentach posoborowych*, w: *Euntes Docete*, Kraków 1993, s. 173; zob. też podaną tam literaturę.

⁷ *Zum Altardienst berufen*, OsRomD 31 (2001), nr 30/31, s. 6.

⁸ Polski *Ceremoniał* udało się wydać w 1987 r.; zob. S. SZCZEPANIEC, *Ceremoniał postług liturgicznych*. Kraków 1987.

27 stycznia 1967 r. CIM uzyskało po raz pierwszy kościelne uznanie *ad experimentum* na trzy lata.

Według prałata Mühlbachera, jedną z zasług CIM w tym czasie było uratowanie służby ministranckiej przed likwidacją. Niektórzy bowiem „reformatorzy” uważali funkcję ministranta za zbędną, gdyż wierni nie potrzebują pośredników między ołtarzem a Ludem Bożym. Rezygnowano też ze strojów ministranckich, które zakrywały ubiór świecki — znak kapłaństwa wspólnego. Ministranci podejmowali więc swą służbę niechętnie. Dzięki staraniom CIM udało się powstrzymać odpływ ministrantów ze swej służby.

W 1974 r. CIM nawiązało kontakty z przedstawicielami duszpasterstwa ministrantów z Austrii, Brazylii, Holandii, Kanady, Madagaskaru, Szwajcarii i Zairu. Postanowiono także nawiązać kontakty z tzw. „Blokem Wschodnim” i Europą Północną. Jak wynika jednak z opracowania J. Weisgerbera, udało nawiązać kontakty z Węgrami⁹

CIM znane jest na arenie międzynarodowej jako organizator międzynarodowych pielgrzymek ministrantów do Rzymu, wydało w Niemczech, Francji i na Węgrzech *Ceremoniał*, jego przedstawiciele brali udział w pracach instytutów liturgicznych i konferencji episkopatów swoich krajów, uczestniczyli w dyskusjach na temat przygotowania i formacji ministrantów oraz dopuszczenia dziewcząt do służby ministranckiej.

2. Założenia programowe CIM

Według swego Statutu: „CIM jest międzynarodową grupą roboczą, która zajmuje się formacją tych świeckich, którzy spełniają służbę liturgiczną zgodnie z *Ogólnym wprowadzeniem do Mszału rzymskiego* (nr 65–72) i Motu proprio *Ministeria Quaedam*”¹⁰. *Ogólne wprowadzenie* wymienia w tych punktach nie tylko ministrantów, ale także: akolitę, lektora, psalmistę, szafarzy nadzwyczajnych Komunii św., komentatora, porządkowych, zbierających kolekty i ceremoniarza.

Stowarzyszenie to daje możliwość wymiany doświadczeń odnośnie wykształcenia liturgicznego i praktyki liturgicznej w poszczególnych krajach. Przyczynia się do ożywiania kontaktów między krajowymi duszpasterstwami służby liturgicznej. Organizuje sympozja celem koordynowania i ulepszania nauczania i formacji liturgicznej, przygotowuje i organizuje międzynarodowe pielgrzymki ministrantów do Rzymu.

Członkiem zwyczajnym CIM może zostać osoba, która jest odpowiedzialna za kształcenie i formację służby liturgicznej na płaszczyźnie diecezjalnej lub krajowej. Warunkiem członkostwa jest złożenie pisemnego zaświadczenia o mianowaniu na

⁹ J. WEISGERBER, *Der CIM in seiner historischen Entwicklung seit seiner Gründung bis heute*, <http://www.afj.de/cim/cimwueu.html>.

¹⁰ *CIM. Statuten*, <http://www.afj.de/cim/cimwueu.html>.

stanowisko odpowiedzialnego za pracę wśród służby liturgicznej. Inne osoby, które interesują się tą pracą, mogą stać się członkami doradzającymi.

CIM posiada zarząd, w skład którego wchodzi: przewodniczący, zastępca, sekretarz i skarbnik. Członkowie CIM spotykają się raz w roku na zebraniu ogólnym. Inną formą spotkań są sympozja organizowane przez CIM w różnych krajach, a także pielgrzymki do Rzymu.

3. Zjazdy CIM

Zgodnie ze swym statutem, członkowie CIM spotykają się na zjazdach i sympozjach. Tematyka tych spotkań była dość różnorodna. Zostaną ukazane problemy jakie omawiali członkowie CIM, aby poznać CIM i sprawy nurtujące odpowiedzialnych za formację ministrantów na Zachodzie.

Pierwsze spotkania (w 1960 r. w Altenbergu i w 1961 r. w Brugii oraz zjazdy w latach 1963–1965) poświęcone były sprawom organizacyjnym, przygotowaniu programu formacyjnego dla grup ministranckich i wymianie doświadczeń.

Tematem następnych zjazdów, a przede wszystkim sympozjum w Morschach (Szwajcaria), była natura funkcji liturgicznych ludzi świeckich. Omawiano liturgiczną służbę lektora oraz rolę kobiet w liturgii.

Kolejny zjazd odbył się w sierpniu 1971 r. w Londynie. Dyskutowano tematy związane z modlitwami eucharystycznymi, postanowiono wydać podręcznik formacji ministrantów. Ustalono, że praca członków CIM winna być prowadzona na szczeblu narodowym, zjazdy zaś winny tę pracę podsumowywać i ubogacać.

Zjazd w Rzymie w sierpniu 1972 r. poświęcony był studium nad wspomnianym podręcznikiem formacji ministrantów. W jednym z referatów ukazano korzyści wyjazdów grup ministranckich na dni skupienia, celem lepszego rozumienia i pogłębienia uczestnictwa we Mszy św.

W 10-tą rocznicę uchwalenia *Konstytucji o liturgii* członkowie CIM spotkali się w Antwerpii, gdzie wysłuchali referatu *10 lat „Konstytucji o liturgii”*. Dyskutowano także problem: Jak ukształtować liturgię w sposób bardziej uroczysty, tak aby wyrażała ona sytuacje życiowe, by trafiała lepiej do ludzi, by ożywiała i była lepiej zrozumiała. Omawiano przy tym elementy liturgiczne, jak: ogień, wodę, światło, mirrę, chleb, wino i oliwę. Uczestnicy zjazdu skierowali pisma do konferencji episkopatów i do instytutów liturgicznych, w których poruszono problem formacji służby liturgicznej oraz zwrócono się o poparcie dla organizacji skupiających ministrantów i lektorów. Ponieważ w tym czasie rozpoczęła się szersza dyskusja o roli kobiet w liturgii, także członkowie CIM omawiali ten problem.

Zjazd w Rottenburgu (Niemcy) w 1974 r. otwarł referat na temat służby liturgicznej. Dyskutowano nad możliwościami współpracy CIM z konferencjami episkopatów i instytutami liturgicznymi.

W latach następnych (w 1975 r. — w St. Gallen w Szwajcarii, w 1976 r. — w Metz we Francji oraz w 1977 r. — we Freiburgu w Niemczech) tematem wiodącym zjazdów była rola służby liturgicznej i jej formacja. Podkreślano, że dobra formacja służby liturgicznej kształtuje właściwe postawy na przyszłość. Dyskutowano o celu pracy z ministrantami, mówiono o pomocach do tej pracy, opowiedziano się także za służbą dziewcząt przy ołtarzu.

Ponieważ zbliżała się pielgrzymka ministrantów do Rzymu, następne spotkanie w 1979 r. w Como we Włoszech poświęcono przygotowaniom do tej pielgrzymki. Omawiano tematy: *Duszpasterstwo ministrantów a katecheza oraz Praca z ministrantami a duszpasterstwo młodzieży w parafii*.

W 1983 r. na sympozjum w Gazzada we Włoszech uczestnicy dyskutowali nad tematami: *Urzędy kościelne a obraz kobiety w Kościele oraz Funkcje liturgiczne wynikające ze święceń i inne funkcje liturgiczne*. Omawiano także możliwości współpracy CIM, krajowych i diecezjalnych duszpasterstw ministrantów z różnymi organizacjami młodzieży katolickiej w tych krajach. Tradycyjnie już zastanawiano się nad wydaniem *Ceremoniału*.

Także następne spotkanie odbyło się we Włoszech — w Varese w 1984 r. Poruszano na nim prawdopodobnie tyle spraw (i chyba tak chaotycznie), iż sekretarz wspominał, że nie był w stanie go protokołować.

Na zjeździe w 1986 r. w Heiligkreuztal w Niemczech przewodniczący CIM, bp Magnani, gratulował organizacji pielgrzymki ministrantów do Rzymu. Zachęcał, by CIM pomagało organizacjom ministranckim w poszczególnych krajach w pracy formacyjnej i kształceniu służby liturgicznej. Organizacje te oczekują od CIM praktycznych materiałów do szkolenia i formacji ministrantów; materiały te winny prowadzić ministrantów do większej pobożności eucharystycznej. Zastanawiano się także, jak zachęcić do współpracy przedstawicieli innych krajów, zwłaszcza z Europy Wschodniej i Północnej.

Tematem zjazdu w Brixen we Włoszech w 1987 r. było, już tradycyjnie, wydanie *Ceremoniału*. Zastanawiano się też nad służbą ministrancką dziewcząt. Postanowiono, by CIM odpowiedziało na zarzuty stawiane służbie ministranckiej dziewcząt. Należałoby ukazać, że religijna formacja w obecnych czasach jest inna niż dawniej i nie przeszkadza jej koedukacja; nie przeszkadza ona też budzeniu się powołań kapłańskich. Zastanawiano się też, jak pozytywnie ukazać ten problem. Wspomniano, iż można by przyrzeć się pracy różnych stowarzyszeń młodzieżowych, które mają doświadczenie w pracy wychowawczej z grupami koedukacyjnymi. Przede wszystkim należałoby ukazać rolę świeckich i teologię służby liturgicznej.

Przez następne lata na zjazdach w Metz we Francji (1988) i w Rzymie (1989) przewija się właściwie tylko jeden temat: *Ceremoniał*. Był on już właściwie gotowy w 1989 r., ale wymagał jeszcze zatwierdzenia przez Kongregację Kultu Bożego i Sakramentów.

Na zjeździe w Mechelen w Belgii (1990) zajęto się przygotowaniem pielgrzymki ministranckiej do Rzymu w 1990 r.

Zjazd w 1996 r. odbył się w Szombathely na Węgrzech. Omówiono *Ceremoniał*, który wreszcie się ukazał i rozchodził się dosyć szybko. W Niemczech w dwóch nakładach ukazało się 17 tys. egzemplarzy, we Francji 5 tys., na Węgrzech miał się ukazać w krótkim czasie. Zdopingowani tym sukcesem członkowie CIM postanowili wydać zeszyt poświęcony służbie ministranckiej w czasie nabożeństw. Ustalono, iż kolejna pielgrzymka odbędzie się dopiero w 2001 r.

Spoglądając na 40 lat istnienia CIM, na wszystkie zjazdy i spotkania, J. Weisgerber pisze: „Na każdym posiedzeniu zostają nawiązane nowe kontakty, zostają odświeżone stare i powstają nowe przyjaźnie, zostają nakreślone nowe plany i cele”¹¹.

4. Międzynarodowe pielgrzymki ministrantów

Idea organizowania pielgrzymki ministranckiej towarzyszyła założycielom CIM od początku. Odpowiedzialni za duszpasterstwo służby liturgicznej i sami ministranci chcieli spotykać się razem i w wielkiej grupie zobaczyć się, poznać i zaprzyjaźnić, przy tej okazji wymienić doświadczenia. Zdecydowano, iż ministranci i odpowiedzialni za ich formację będą spotykać się na pielgrzymce w Rzymie.

Początkowo terminem pielgrzymek ministranckich był tydzień wielkanocny, od 1990 r. pielgrzymki odbywają się w ostatnich dniach lipca.

Pierwsza międzynarodowa pielgrzymka do Rzymu odbyła się w 1962 r. Wiadomo o niej jedynie, iż uczestnicy zostali przyjęci przez papieża Jana XXIII na specjalnej audiencji i że było to niezapomniane przeżycie dla wszystkich.

Następna pielgrzymka ministrantów odbyła się w 1967 r. Był to rok, w którym CIM zostało zatwierdzone przez Watykan. Wzięło w niej udział 4 tys. ministrantów z Europy Zachodniej, głównie z Niemiec. Zadowoleni z tego organizatorzy postanowili, iż pielgrzymki odbywać się będą regularnie.

Już w 1970 r. miała miejsce kolejna pielgrzymka. Na pielgrzymkę przybyło ponad 3 tys. uczestników. Wtedy też ustalono, iż pielgrzymki odbywać się będą co 5 lat¹².

Nie udało się zorganizować pielgrzymki w 1975 r., dlatego następna odbyła się dopiero w 1980 r. Tym razem ministranci dopisali jeszcze bardziej i zebrało się ich w Rzymie już 8 tys. Głównym wydarzeniem pielgrzymki była Msza św. sprawowana przez papieża wraz z przewodniczącym CIM, abp. Henri Jenny, i opiekunami służby liturgicznej.

W czasie tej Mszy św. sprawowanej 9 kwietnia w Auli Pawła VI papież wygłosił homilię. Nawiązując do radości paschalnej, Ojciec Święty podkreślił, że ministranci nie tylko wierzą w żywego Chrystusa, ale Mu służą, pełniąc służbę liturgiczną. Jak

¹¹ WEISGERBER, *art. cyt.*

¹² *Tamże.*

świadkowie Zmartwychwstałego Pana, tak i ministranci mają zaszczyt i szczęście zbliżyć się do Chrystusa w czasie sprawowania Eucharystii. Trzeba jednak, by sprawowanie Eucharystii było zawsze piękne i dostojne, by otwierało uczestników na święte działanie Jezusa. W liturgii ministranci pełnią prawdziwą służbę liturgiczną. Funkcje te muszą być przygotowane, a przede wszystkim dobrze rozumiane. Dlatego papież zaapelował o dobrą formację służby liturgicznej. Wspomnił, że w jego kraju młodzież przyczyniła się do upiększenia i ożywienia sprawowanej liturgii. Służba ministrancka łączy ze świętą służbą kapłana i sprzyja powołaniom. Papież zachęcał ministrantów do zastanowienia się nad powołaniem kapłańskim, a zakończył homilię słowami: „Służcie Panu z radością”¹³.

Od 9 do 13 kwietnia 1985 r. trwała kolejna pielgrzymka ministrantów. Brało w niej udział 20 tys. uczestników. Najliczniejszą grupę stanowili młodzi Niemcy (14 tys.), byli także ministranci z Włoch, Austrii, Francji, Szwajcarii i Belgii. Młodym pielgrzymom przewodził bp Magnani, ówczesny przewodniczący CIM. W mniejszych grupach narodowych ministranci zwiedzali Rzym, spotykali się razem, uczestniczyli we Mszach św. w różnych bazylikach Rzymu¹⁴.

Jednak centralnym wydarzeniem pielgrzymki była audiencja na placu Św. Piotra. W przemówieniu skierowanym do uczestników pielgrzymki papież nawiązał do Białego Tygodnia, w którym odbywała się pielgrzymka. Biały Tydzień przypomina białe szaty, które noszą lektorzy, a czasem ministranci. W historii białe szaty nosili nowo ochrzczeni. Właśnie z sakramentu chrztu wynika prawo i obowiązek uczestnictwa w liturgii i pełnienia w niej różnorodnych posług. Ministranci winni spełniać swą służbę z głęboką czcią, gdyż w czasie sprawowanej Eucharystii Chrystus jest obecny w niej na różne sposoby. Dalej papież omówił te formy obecności Chrystusa w czasie sprawowania Mszy św. Oprócz czci papież wezwał ministrantów do znajomości słowa Bożego oraz liturgii Kościoła¹⁵.

W ostatnich dniach sierpnia 1990 r. odbyła się szósta międzynarodowa pielgrzymka ministrantów do Rzymu. Na jej czele stał ówczesny przewodniczący CIM, bp Pierre Raffin. Uczestniczyło w niej również 20 tys. ministrantów, najwięcej z Niemiec (12 tys.), a także z Węgier, Czechosłowacji, Szwajcarii, Austrii, Belgii i Francji. Do tradycji należały spotkania, zwiedzanie Rzymu, ale też modlitwa i uczestnictwo we Mszy św. w bazylikach Rzymu (ministranci z Niemiec uczestniczyli we Mszy św. w Bazylice św. Pawła za Murami). Sens tej pielgrzymki ministrant z Francji ujął tak: „Poczucie, że jest się razem z wieloma, którzy tak samo wierzą, umacnia w wierze”¹⁶.

¹³ JAN PAWEŁ II, *Słuchajcie Pana, który was wzywa* — homilia do ministrantów, w: TENŻE, *Nauczanie papieskie*, Poznań–Warszawa 1985, s. 349–351.

¹⁴ *20000 Ministranten kommen nach Rom*, OsRomD 15 (1985), nr 12, s. 12.

¹⁵ *Dienen im Geist der Ehrfurcht. Ansprache des Papstes an die Teilnehmer des internationalen Ministrantentreffens auf dem Petersplatz am 10. April*, OsRomD 15 (1985), nr 16, s. 9.

¹⁶ *Viele Länder — eine Gemeinschaft*, OsRomD 20 (1990), nr 36, s. 9.

Głównym jednak przeżyciem było spotkanie z Ojcem świętym na placu Św. Piotra. W przemówieniu papież mówił, iż wspólne pielgrzymowanie ukazuje tajemnicę Kościoła. Kościół zbudowany na fundamencie Apostołów żyje nadal, przede wszystkim tam, gdzie sprawowana jest Eucharystia. Ojciec święty po raz kolejny przypomniał formy obecności Chrystusa w sprawowanej Mszy św. Papież nauczał, iż szczytem służby ministranckiej jest służba przy ołtarzu. Ma ona stać się dla ministranta siłą w budowaniu jedności i pokoju między ludźmi. Takiej jedności i pokoju domaga się służba przy ołtarzu. Papież zachęcał ministrantów, którzy znają i kochają Jezusa, aby mówili o Nim swym rówieśnikom, najpierw jednak sami muszą żyć Chrystusem¹⁷

Pielgrzymka w 1995 r. odbyła się pod hasłem: *Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój*. Poprowadził ją jak zwykle przewodniczący CIM, bp Pierre Raffin. Ministranci modlili się w czasie tej pielgrzymki o pokój. Codziennie odbywały się nabożeństwa. Wielu z nich zapamiętało szczególnie modlitwę w Panteonie. Pielgrzymka zgromadziła 15 tys. ministrantów z wielu krajów Europy¹⁸. Niepowtarzalny charakter miało spotkanie z papieżem 29 sierpnia na placu Św. Piotra. Papież przemawiał w języku włoskim, niemieckim, węgierskim i francuskim. W przemówieniu papież przywitał nie tylko chłopców, ale też i dziewczęta: Jesteście nadzieją i przyszłością Kościoła na drodze, która prowadzi nas do Chrystusa. Życie młodych może być niezwykle, jeśli pozwolą, że Bóg nada sens ich życiu. Ten sens życia zakorzeniony jest w Eucharystii. Zgodnie z hasłem pielgrzymki papież zachęcał uczestników, aby budowali pokój, o którym też wspomina Msza św. Trzeba jednak stale zagłębiać się w bogactwo liturgii. W liturgii Chrystus jest z nami obecny, a ministranci są pierwszymi świadkami wielkości Boga i uczniami Chrystusa¹⁹

Ubiegłoroczna pielgrzymka odbyła się od 30 lipca do 1 sierpnia. Wśród ponad 22 tys. ministrantów była po raz pierwszy oficjalnie grupa z Polski. Byli to ministranci z Wrocławia. Ponad 150-osobową grupę pożegnał 27 lipca w katedrze wrocławskiej miejscowy biskup pomocniczy Edward Janiak oraz rodzice i opiekunowie ministrantów²⁰

Na czele pielgrzymki stał przewodniczący CIM, bp Martin Gächter. Oprócz spotkań i zwiedzania, był czas na modlitwę. Ale jak dla każdego pielgrzyma, tak i dla uczestników pielgrzymki ministranckiej szczytem było spotkanie z papieżem. Ministranci sprowadzili na plac św. Piotra ogromne kadzidło, które rozpalili na przybycie papieża²¹

¹⁷ *Eine neue Generation der Jünger Christi. Ansprache Johannes Paul II. an die Messdiener Europas*, OsRomD 20 (1990), nr 36, s. 9.

¹⁸ *Rock'n Roll vor Petersdom*, OsRomD 25 (1995), nr 35, s. 3.

¹⁹ *Konsequenzen liturgischen Dienstes: Frieden geben — Frieden hinterlassen, Ansprache von Johannes Paul II. am 29. August*, OsRomD 25 (1995), nr 36, s. 8.

²⁰ *Wrocławscy ministranci pielgrzymują do Rzymu*, www.kai.pl/www.

²¹ *Einzigartige Stimmung bei der Ministrantenwallfahrt nach Rom*, OsRomD 31 (2001), nr 32/33, s. 1.

Przemówienie rozpoczął papież od nawiązania do hasła pielgrzymki: *W drodze do nowego świata* — wasza służba jest prawdziwie świętą służbą — mówił papież. Ministrant posiada strój, który przypomina szatę chrzcielną. W czasie liturgii zajmuje specjalne miejsce, doświadcza więc z bliska obecności Chrystusa. Papież (podobnie jak w dwóch poprzednich pielgrzymkach) wymienił formy obecności Chrystusa w sprawowanej liturgii. Będąc tak blisko Chrystusa jesteście nie tylko pomocnikami kapłana, ale sługami samego Chrystusa, Najwyższego Kapłana. Tak więc jesteście wezwani, aby stać się przyjaciółmi Chrystusa. Ministrant niesie świecę, powinien sam stawać się światłem świata, zwłaszcza dla swych rówieśników. Papież wyraził swe pragnienie, by obecni na pielgrzymce ministranci stali się kiedyś kapłanami. Choć także dla powołania małżeńskiego służba ministrancka może stać się dobrym przygotowaniem, czy bowiem postawy służby²².

CIM nie należy na pewno do sił, które poruszają światem. Ale wiadomo z fizyki, że odpowiednio połączone atomy stają się nośnikami energii. Jeżeli zostają wymieniane doświadczenia z dobrej pracy teologiczno-pastoralnej z ministrantami, jeśli służy ołtarza gromadzą się razem ponad wszelkimi granicami i podziałami, jest to budująca siła dla Kościoła w Europie, a może i w świecie²³

Ukazanie CIM i jego działalności miało być zachętą do stałego ożywiania duszpasterstwa służby liturgicznej. Pogłębione rozumienie posoborowej liturgii jest ciągle zadaniem do wykonania. Szczególnie ważne jest wychowanie liturgiczne. Także służba przy ołtarzu domaga się stałej formacji tych, którzy ją pełnią.

---

²² *Helper des Pfarrers und Freunde Jesu Christi*, OsRomD 31 (2001), nr 32/33, s. 1; tekst polski: *Ministranci sługami Jezusa Chrystusa. Audiencja generalna 1 sierpnia 2001 roku*, „Wiadomości KAI”, nr 32 (489) z 12.08.2001, s. 21.

²³ WEISGERBER, *art. cyt.*